

**LUẬN ÁN TIẾN SĨ VĂN HÓA HỌC**  
**NGUYỄN THỊ THÙY YÊN. *Ngoại giao văn hóa Việt Nam với ASEAN trong thời kỳ hội nhập***

*Chuyên ngành: Văn hóa học*

*Mã số: 62 31 06 40*

Từ đầu thế kỷ XXI, khi toàn cầu hóa phát triển mạnh mẽ, ngoại giao văn hóa càng được sử dụng rộng rãi với nhiều hình thức phong phú và có vai trò quan trọng hơn trong nền ngoại giao của mỗi quốc gia bởi sức lan tỏa mạnh mẽ của văn hóa có vai trò to lớn trong việc xây dựng lòng tin giữa các quốc gia, giúp làm sâu sắc và thắt chặt hơn các mối quan hệ chính trị và kinh tế. Với vai trò ngày càng lớn của ngoại giao văn hóa, việc nghiên cứu những khía cạnh khác nhau của ngoại giao văn hóa trong quan hệ quốc tế, trước hết là quan hệ với các nước trong khu vực rất quan trọng trong tình hình thực tiễn hiện nay.

Xuất phát từ tình hình đó, nghiên cứu sinh Nguyễn Thị Thùy Yên đã lựa chọn “Ngoại giao văn hóa Việt Nam với ASEAN trong thời kỳ hội nhập” là vấn đề nghiên cứu cho bản luận án tiến sĩ của mình.

Luận án đã góp phần làm rõ hệ thống lý luận về ngoại giao văn hóa; nghiên cứu mối quan hệ Việt Nam với ASEAN; nghiên cứu những nhân tố tác động đến ngoại giao văn hóa Việt Nam với ASEAN; khảo sát thực tiễn triển khai hoạt động ngoại giao văn hóa Việt Nam với ASEAN; nghiên cứu xu hướng vận động và những vấn đề đặt ra nhằm nâng cao hiệu quả của ngoại giao văn hóa Việt Nam với ASEAN trong thời kỳ hội nhập.

Ngoài phần mở đầu, kết luận, tài liệu tham khảo, nội dung chính của Luận án được trình bày trong 3 chương.

Chương 1: *Cơ sở lý luận về ngoại giao văn hóa và khái lược về mối quan hệ giữa Việt Nam với ASEAN.*

Luận án đã góp phần làm rõ *cơ sở lý luận về ngoại giao văn hóa* với các khái niệm văn hóa, mối quan hệ giữa văn hóa và ngoại giao, ngoại giao văn hóa, văn hóa đối ngoại, văn hóa ngoại giao, hội nhập quốc tế, và các khái niệm liên quan khác; *cơ sở lý thuyết của luận án* đề cập đến thuyết Tiếp biến văn hóa và thuyết Sức mạnh mềm. Luận án chỉ rõ, trong thời đại ngày nay, văn hóa ngày càng khẳng định vai trò cầu nối gắn kết các dân tộc trên thế giới, là mục tiêu và động lực phát triển, là nền tảng gìn giữ và bảo vệ hòa bình, là nhân tố để thúc đẩy các lĩnh vực khác cùng phát triển. Trên thế giới chỉ có một số ít các nước bằng bản sắc văn hóa của mình đã tạo ra một sức mạnh trong mối quan hệ kinh tế, chính trị, xã hội với các nước trong khu vực. *Ngoại giao văn hóa là một lĩnh vực ngoại giao đặc thù liên quan đến việc thiết lập, phát triển và duy trì các mối quan hệ với các quốc gia khác trên lĩnh vực văn hóa nhằm quảng bá, trao đổi văn hóa và phát huy sức mạnh mềm của văn hóa để thực hiện mục tiêu đối ngoại của quốc gia.*

*Khái lược về mối quan hệ giữa Việt Nam với ASEAN*, luận án nhấn mạnh, văn hóa Đông Nam Á là một nền văn hóa thống nhất trong sự đa dạng. Sự ra đời của ASEAN được đánh giá là nhằm đặt nền móng cho sự phát triển hợp tác mới ở khu vực Đông Nam Á, khẳng định quyết tâm

của các nước sáng lập ASEAN trong việc tự gánh vác lấy trách nhiệm đối với tương lai phát triển của mỗi nước cũng như của toàn khu vực. Việt Nam đã đóng vai trò quan trọng trong việc xác định phương hướng hợp tác và các quyết sách lớn của ASEAN, như xây dựng Tầm nhìn 2020, Chương trình Hành động Hà Nội, Tuyên bố Hà Nội về Thu hẹp khoảng cách phát triển,... Việt Nam cũng góp phần tích cực cùng các nước ASEAN thúc đẩy và phát huy tác dụng của các cơ chế bảo đảm an ninh khu vực.

*Chương 2: Thực tiễn hoạt động ngoại giao văn hóa Việt Nam với ASEAN trong thời kỳ hội nhập*

Luận án cho rằng, những thành tựu của công cuộc đổi mới đã và đang tạo ra những thế và lực mới để Việt Nam bước vào một thời kỳ phát triển mới. Vị thế Việt Nam ngày càng được củng cố và khẳng định trên trường quốc tế là tiền đề cần thiết cho công cuộc công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước. Đảng và Nhà nước Việt Nam luôn dành sự quan tâm đặc biệt đến công tác văn hóa đối ngoại nói chung và ngoại giao văn hóa nói riêng.

*Đánh giá hoạt động ngoại giao văn hóa Việt Nam với ASEAN, luận án chỉ rõ:*

Những nhân tố trong nước và ngoài nước như toàn cầu hóa, giao lưu văn hóa quốc tế; sự hình thành Cộng đồng văn hóa - xã hội ASEAN; sự quan tâm đến công tác ngoại giao văn hóa của Đảng và Nhà nước... đã ảnh hưởng và chi phối đến thực tiễn hoạt động ngoại giao văn hóa giữa Việt Nam với các nước ASEAN trong thời gian qua. Điều đó đã được thể hiện và triển khai trên các lĩnh vực như giao lưu, hợp tác văn hóa, nghệ thuật, triển lãm, tổ chức các sự kiện văn hóa, festival, ẩm thực, truyền

thông, hoạt động của trung tâm văn hóa Việt Nam tại Lào, những ngày/tuần Việt Nam ở nước ngoài,... có sự phối hợp thực hiện đồng bộ của nhiều Bộ, ngành nhằm quảng bá toàn diện về đất nước, con người và văn hóa Việt Nam. Bên cạnh đó, hình ảnh một đất nước Việt Nam yêu chuộng hòa bình cũng được quảng bá đến bạn bè các nước ASEAN thông qua việc triển khai Đề án “Tôn vinh Chủ tịch Hồ Chí Minh, Anh hùng giải phóng dân tộc Việt Nam, Nhà văn hóa kiệt xuất ở nước ngoài” với điểm nhấn là sự kiện khánh thành tượng Bác Hồ tại Singapore và Philippines...

Hoạt động ngoại giao văn hóa giữa Việt Nam với các nước ASEAN mang lại cho từng nước thành viên sự hiểu biết về văn hóa của nhau, ngày càng xích lại gần nhau...

Việt Nam đang đứng trước những cơ hội lớn về đẩy mạnh ngoại giao văn hóa. Thông qua ngoại giao văn hóa mà hình ảnh đất nước, văn hóa và con người Việt Nam được chuyển tải tới bạn bè các nước trong khu vực, làm cho các nước ASEAN thêm hiểu, thêm yêu Việt Nam hơn. Bên cạnh đó cũng gặp phải thách thức không nhỏ về việc mất bản sắc, “hội nhập mà không hòa tan”, văn hóa Việt Nam còn đứng trước nguy cơ tụt hậu trong sự phát triển của các ngành công nghiệp văn hóa, đánh mất thị trường tiêu thụ và bỏ lỡ cơ hội tạo dựng “sức mạnh mềm” từ các giá trị văn hóa.

*Chương 3: Xu hướng vận động của ngoại giao văn hóa Việt Nam với ASEAN và những vấn đề đặt ra*

\* *Xu hướng vận động của ngoại giao văn hóa Việt Nam với ASEAN:* Thời gian qua ngoại giao văn hóa đã khẳng định tính hiệu quả trong thực hiện các mục tiêu của

công tác đối ngoại giữa Việt Nam với các nước ASEAN. Những tác động tích cực mà ngoại giao văn hóa đem lại đối với quốc gia cũng như vai trò của văn hóa ngày càng trở nên quan trọng hơn trong quan hệ quốc tế là cơ sở để khẳng định Việt Nam sẽ tiếp tục đẩy mạnh các hoạt động ngoại giao văn hóa với các nước ASEAN trong thời gian tới nhằm định vị hình ảnh quốc gia, nâng cao vị thế, uy tín với các nước trong khu vực qua cơ chế hợp tác đa phương với các nước ASEAN. Ngoại giao văn hóa cần được tiến hành với các hình thức đa dạng phong phú hơn, xu hướng tăng cường ứng dụng các thành tựu của cách mạng khoa học và công nghệ để tối ưu hóa hiệu quả hoạt động ngoại giao văn hóa đang ngày càng được thấy rõ. Việt Nam cũng đề cao bản sắc dân tộc của các quốc gia ASEAN nhằm khẳng định vị trí nền văn hóa của họ đối với các nước trên thế giới, bảo vệ bản sắc dân tộc trước vòng xoáy và những tác động của toàn cầu hóa.

*\* Những vấn đề đặt ra nhằm nâng cao hiệu quả hoạt động ngoại giao văn hóa Việt Nam với ASEAN*

- Vấn đề về nhận thức: cần tăng cường lý luận và nâng cao nhận thức về hoạt động ngoại giao văn hóa Việt Nam với ASEAN; phải chú trọng, tăng cường “khai thông” nhận thức, tư tưởng cho toàn xã hội về vai trò to lớn của ngoại giao văn hóa trong thời đại toàn cầu hóa. Đó là việc tăng cường các hoạt động tuyên truyền, giới thiệu về tầm quan trọng và những đóng góp của ngoại giao văn hóa đối với đất nước không chỉ trong Bộ Ngoại giao, Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch mà cả toàn xã hội; Tăng cường công tác nghiên cứu về ngoại giao văn hóa Việt Nam với ASEAN, bởi công việc này có vai trò hết

sức quan trọng trong việc hoạch định chiến lược của mọi hoạt động.

- Vấn đề về chủ trương, chính sách: Chúng ta đang thiếu một chiến lược tổng thể mang tầm quốc gia về quảng bá hình ảnh Việt Nam ra thế giới. Vì vậy, cần thành lập Ban Chỉ đạo quốc gia về ngoại giao văn hóa để có bộ máy điều phối chung, trong đó Bộ Ngoại giao giữ vai trò “đầu tàu” điều phối chính. Cần xây dựng cơ chế phối hợp giữa ban, bộ, ngành, địa phương có liên quan trong triển khai hoạt động ngoại giao văn hóa.

- Vấn đề về nguồn nhân lực: Phát triển nguồn lực con người là trọng tâm của phát triển bền vững. Nhân lực là một trong những vấn đề hàng đầu và quan trọng nhất của công tác ngoại giao văn hóa Việt Nam với ASEAN. Ngoại giao văn hóa là một lĩnh vực còn mới mẻ ở Việt Nam, chính vì vậy, ngoại giao văn hóa Việt Nam hiện đang thiếu hụt đội ngũ cán bộ cả về chất và lượng. Để có thể đảm đương được hiệu quả các nhiệm vụ đề ra của ngoại giao văn hóa, đội ngũ cán bộ không chỉ giỏi ngoại giao, chính trị, kinh tế, ngoại ngữ mà còn phải am hiểu văn hóa. Vì vậy, việc đẩy mạnh công tác đào tạo cán bộ làm ngoại giao văn hóa là hết sức cần thiết.

- Vấn đề về nguồn lực tài chính: Để tạo điều kiện thuận lợi cho hoạt động ngoại giao văn hóa Việt Nam với ASEAN cần có cơ sở vật chất, tài chính vững chắc. Trước mắt, Bộ Tài chính cần tăng ngân sách cho Bộ Ngoại giao và các bộ ngành liên quan để triển khai các hoạt động ngoại giao văn hóa. Cần nghiên cứu xây dựng Quỹ ngoại giao văn hóa để có thể chủ động trong việc triển khai các hoạt động ngoại giao văn hóa. Cần xây dựng cơ chế, chính sách để đẩy mạnh xã hội hóa các hoạt động ngoại giao văn hóa,

khuyến khích sự tham gia của các tổ chức xã hội, doanh nghiệp (trong và ngoài nước) nhằm đa dạng hóa “nguồn lực” cho ngoại giao văn hóa.

- Vấn đề về các hoạt động cụ thể của ngoại giao văn hóa Việt Nam với ASEAN: Đẩy mạnh quảng bá giá trị văn hóa Việt Nam đến với các nước ASEAN (Phát huy sức mạnh mềm quốc gia); Phát triển mạng lưới truyền thông đối ngoại; Nâng cao hiệu

quả của việc tổ chức các sự kiện văn hóa ở trong và ngoài nước; Lồng ghép hoạt động ngoại giao văn hóa với ngoại giao chính trị và ngoại giao kinh tế.

Luận án được bảo vệ thành công tại Hội đồng chấm luận án cấp đại học, họp tại Trường Đại học Văn hóa Hà Nội, năm 2016.

TRẦN AN  
giới thiệu